

Datum
2024-05-21

Diarienummer
Af-2024/0023 7951

Avsändarens referens
U2024/00641

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
rasmus.lukk@regeringskansliet.se

Arbetsförmedlingens remissvar: Utkast till lagrådsremiss Skärpta krav i sfi (U2024/00641)

Arbetsförmedlingen lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Arbetsförmedlingen instämmer i behovet av en mer sammanhållen utbildning i sfi för att förkorta tiden till arbete. För att få avsedd effekt anser myndigheten dock att en tidsgräns bör införas parallellt med kvalitetshöjande åtgärder.

Arbetsförmedlingen bedömer att utformningen av lagförslaget innebär flera risker som inte behandlas tillräckligt i lagrådsremissen. Förslaget om tidsgräns om tre år kan innebära att många individer kommer att vara i behov av förlängning. Arbetsförmedlingen bedömer att utformningen av föreslagen förlängningsmöjlighet riskerar att leda till negativa konsekvenser för individer i behov av fortsatt utbildning i svenska språket.

Arbetsförmedlingens synpunkter

Allmänna synpunkter

Arbetsförmedlingen lämnade i mars 2021 ett remissyttrande avseende Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk SOU (2020:66). Myndigheten vidhåller ställningstagandet som lämnades i remissyttrandet avseende att en tidsgräns för sfi bör införas som en del i en helhet med andra lagförslag som kan förväntas leda till en kvalitetshöjning av utbildningen.

Datum
2024-05-21

Arbetsförmedlingen anser att en sådan helhet inte har presenterats i lagrådsremissen. Regeringen uppdrog¹ i april 2024 åt Skolverket att ta fram nya differentierade kurser i sfi som tar utgångspunkt i studiebakgrund och förutsättningar hos eleverna. Arbetsförmedlingen anser att uppdraget har förutsättningar att kunna leda till en höjd kvalitet i utbildningen och bidra till en ökad genomströmning. Med hänsyn till ovanstående bedömer Arbetsförmedlingen att ett införande av en tidsgräns för sfi-studier bör ske i samband med att differentierade kursplaner eventuellt träder i kraft.

Vidare identifierar Arbetsförmedlingen i utformningen av lagförslaget i avsnitt 6.4 flertalet risker. Dessa risker anser myndigheten inte är omhändertagna i lagrådsremissen.

6.4 Rätten till sfi ska gälla i tre år

Rätten till sfi ska begränsas till tre år

Regeringen föreslår en tidsgräns om tre år i stället för KLIVA-utredningens² förslag om fyra år. Arbetsförmedlingen anser det inte klarlagt hur en tidsgräns om tre år bättre svarar upp mot ökad genomströmning och färre avbrott.

I lagrådsremissen menar regeringen att en tidsgräns kommer leda till färre avbrott och en mer sammanhållen utbildning med bättre genomströmning. Arbetsförmedlingen stämmer in i behovet av en mer sammanhållen utbildning för att förkorta tiden till arbete. Arbetsförmedlingen bedömer dock att många avbrott sker som en följd av exempelvis arbete eller föräldraledighet och att dessa avbrott inte kommer kunna undvikas med en tidsgräns. Många elever som läser sfi är inskrivna som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen och läser sfi inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Dessa individer är som utgångspunkt ålagda att söka arbete aktivt och tacka ja till arbete som erbjuds och riskerar annars att stängas av från rätten till ersättning. Arbetsförmedlingen beslutar om arbetsmarknadspolitiska insatser för individen. Dessa kan ske parallellt med sfi men kan också under en period ersätta sfi. Ett avbrott i sfi kan således vara följden av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska bedömning och planering. Det är också möjligt att funktionsnedsättning, sjukdom eller våldsutsatthet i nära relation kan leda till både låg progression och avbrott från utbildning. Utöver detta kan kort utbildningsbakgrund förmodas fortsatt vara en anledning till begränsad progression för många individer. Utifrån en tidsgräns på tre år där de tre åren inte alltid

¹ Uppdrag att för kommunal vuxenutbildning ta fram kurser i utbildning i svenska för invandrare och yrkeskurser på grundläggande nivå U2024/01043

² Samverkande krafter - för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (SOU 2020:66).

Datum
2024-05-21

kommer vara faktisk studietid bedömer Arbetsförmedlingen att behov av förlängning kan bli vanligt förekommande.

Rätten till utbildning ska kunna förlängas med sex månader i taget i totalt högst tre år

Arbetsförmedlingen anser att det finns risk för bristande likvärdighet över landet om inte särskilda skäl specificeras. Myndighetens uppfattning är, som nämnts ovan, att det kan finnas många anledningar till att en individ behöver längre tid än tre år till sfi. Ett stort tolkningsutrymme för huvudmännen skulle kunna innebära stora skillnader i förutsättningar att slutföra sfi-studier. Arbetsförmedlingen anser därför att några av de särskilda skälen bör vara definierade för att bidra till en enhetlighet över landet. Utöver definierade särskilda skäl instämmer Arbetsförmedlingen i att huvudmännen ska ha möjlighet att göra en bedömning om särskilda skäl föreligger med hänsyn till individens individuella omständigheter.

I lagrådsremissen föreslås att möjligheten till förlängning bara ska finnas inom ramen för föreslagna treårsperiod eller förlängningsperiod. Arbetsförmedlingen ser risker med regeringens förslag. Det kan finnas individer som inte har möjlighet att återuppta sina sfi-studier i anslutning till att tidsperioden är på väg att löpa ut men som i ett senare skede har behov av fortsatt sfi. Arbetsförmedlingen anser att det inte är klarlagt hur kommuner ska hantera ärenden i vilka individer har exempelvis pågående föräldraledighet, anställning, sjukdom eller arbetsmarknadspolitisk insats vid tidpunkten för när tidsperioden om de tre åren löper ut. Om lagförslaget innebär att förlängning inte kan göras när tidsperioden har löpt ut ser Arbetsförmedlingen att det kan få negativa effekter för individers etablering i arbets- och samhällsliv, i synnerhet för kvinnor utifrån aspekten föräldraledighet.

Möjliga konsekvenser av lagförslaget

Utifrån de skäl till avbrott samt långsam progression som Arbetsförmedlingen redogjort för ovan ser myndigheten att det finns en risk att förslagen i lagrådsremissen inte fullt ut leder till avsedd genomströmning i utbildningen. Det finns en risk att individer med behov av undervisning i svenska språket inte längre kommer ha rätt att delta i sfi. I lagrådsremissen saknas en sådan riskanalys. Det finns inte heller en utvecklad analys av vad som ska erbjudas dessa individer.

I lagrådsremissen saknas också en utvecklad analys av vad de föreslagna lagändringarna skulle kunna få för konsekvenser för Arbetsförmedlingen. En möjlig effekt är att volymerna i arbetsmarknadspolitiska insatser som exempelvis arbetsmarknadsutbildning skulle kunna påverkas då svenska språket är en viktig grund för att kunna ta del av dessa. Inflödet till tjänsten yrkessvenska skulle också kunna påverkas av föreslagna lagändringar.

Datum
2024-05-21

Ytterligare en möjlig konsekvens som Arbetsförmedlingen ser är att myndigheten i högre utsträckning än vad som sker idag kan behöva vidareutveckla och skapa nya insatser för de individer som har begränsade kunskaper i svenska men inte har rätt att återinträda till sfi.

Som en följd av ovan nämnda bedömer myndigheten att det finns en risk att ansvarsfördelning mellan kommun och Arbetsförmedlingen avseende insatser till individer med begränsade kunskaper i svenska språket blir otydlig och att kostnader förskjuts från kommunal till statlig nivå.

Avsnitt 8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Gällande förslaget på övergångsbestämmelser för de individer som har påbörjat sfi före föreslagna ikraftträdande hänvisar Arbetsförmedlingen till de synpunkter som har lyfts i avsnitt 6.4.

På Arbetsförmedlingens vägnar

Maria Hemström Hemmingsson

Anna Maria Forsberg, Sara Nilsson

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektören Maria Hemström Hemmingsson. Ärendet har föredragits av de kvalificerade handläggarna Anna Maria Forsberg och Sara Nilsson.

I den slutliga handläggningen av ärendet har verksamhetsområdesdirektören Tove Elvelid, VO Lokal Arbetsmarknad samt avdelningschef Maria Kindahl, enhetschef Emil Johansson och sektionschef Hanna Doverhjem, avdelningen Stärka förutsättningar, deltagit. Ärendet har behandlats på GD-föredragning den 21 maj 2024.

Beslutet fastställs digitalt i diariet och saknar därför namnunderskrifter.